

JOŠKO ETEROVIĆ
"MUTACIJE" 2000-2001

24. listopada - 10. studenog 2001.

GALERIJA FORUM

MUTACIJE by Joško Eterović

Ne moramo vidjeti "sve" da bismo uopće vidjeli. Ne moramo (do)živjeti "sve" da bismo uopće doživjeli. Zapravo mi kao ljudska vrsta to i ne možemo. Ljudska percepcija je ograničena. Zato se između ostalog krećemo i kroz "vrijeme" i kroz prostor.¹ Koristimo se različitim izvorima znanja i informacija da bismo spoznali sebe i planet na kojim živimo, radimo... To nas s obzirom na naše starije biološke i mlađe kulturno-civilizacijske, kako individualne, tako i kolektivne određenosti, kao i na prirodno urođenu radoznalost potiče na daljnje istraživanje.² Neke stvari vidimo golim okom, što ne znači da one ne postoje i na neke druge načine i bivaju na nekim drugim razinama. Da bismo otkrili njihove tajne danas – s obzirom na područje interesa – služimo se već raznim sofisticiranim "strojevima", općenito tehnologijom koju smo sami stvorili, i čiji nam prošireni spektar viđenja i obrade podataka služi da bismo produbili naša znanja, zaobišli naše uvjetovanosti i proširili mogućnosti.

Totalno bivanje čovjeka u vremenu i prostoru vjerojatno ne postoji. To je čini se, više pitanje naših primarnih želja i unutarnjih projekcija.³

No, postoje različite razine i vrste odnosa čovjeka prema svijetu, životu i smrti, prema Bogu...prema svemiru...prema čovjeku. Miruje li na kraju "sve" ili se kreće, ili je riječ o kaosu, može nam otkriti znanost, primjerice fizika. To je spoznajna razina. No, oduvijek je čovjek putem umjetnosti tog najmanje upotrebljivog ljudskog izraza,⁴ tražio odgovore na temeljna ljudska pitanja, otkrivao nove prostore oko sebe i u sebi. To je i područje intuicije. Danas, možda, te na prvi pogled različite puteve možemo obuhvatiti u međusobnoj interakciji. Razvijemo li percepciju i oslobodimo li potisnute emocije, možda uspijemo doseći jastvo,⁵ –izgubljeno "velikim rascijepom" modernog čovjeka XX-og i više nego njegova neizvjesnog početka XXI-og stoljeća – stremljenjem k cjelovitosti i ravnoteži.⁶

*"...Ja nosim plastično odijelo
i plastično je moja hrana,
možda sam plastičan i sam..."⁷*

Točno su pojedini likovni kritičari zamijetili da Joško Eterović u tridestogodišnjem umjetničkom djelovanju (prva samostalna izložba održana je 1970, Paris, Galerie de Beaune) " ...teži uvođenju i usavršavanju određenih plastičkih sustava", koji su povezani načelom serije i privedeni odlukom autora svome kraju ili novome početku koji bi uvijek sadržavao strukturalne sastavnice s obzirom na prethodnu seriju.⁸ To uključuje nove formalne i duhovne vidove autorova rada koji su prema mome mišljenju uvijek težili modernom, suvremenom oblikovanju, čak ponekad, oslanjajući se na Eterovićev optimizam, i budućnosnom senzibilitetu. Teško je Joška Eterovića svrstati u kalup slikara, kipara ili "instalacioniste". To je i nebitno. Već i velikim dimenzijama obilježenim "Tajnstvenikom", izloženim u centru Umjetničkog paviljona u Zagrebu 1986. godine autor ukazuje na jedinstvo naizgled različitih smjernica. To umjetničko djelo čini mi se kao prototip brisanja granica između skulpture, objekta, instalacije i netradicionalnog slikarstva kao pojedinačnih medija, već po principu dijelova i cjeline, volumena – oslikanih ploha – i jednakopravnog prihvaćanja – kao oblikovnog elementa – geometriziranog "punog" i "praznog" prostora, spajanja svih tih medija izražavanja, i ujedno ostvarivanja jedinstvenitvenog simbola suvremenog u umjetnosti koji iz htonskog stremljenja ka kozmičkom svijetu.⁹

To priznavanje, usvajanje i življenje u biti ljudskih polariteta između likovno označenog apstraktnoga i konkretnoga, geometrijskoga i organskoga ili – i simbolički gledano – primarnih nagona erosa i tanatosa vidim kao jednu od strukturalnih sastavnica autorovih serija. I novi ciklus znakovito nazvan "Mutacije" u ovom trenutku znači svojevrsnu izmjenu dosadašnjeg autorova rada, za koji izvore treba tražiti u ciklusu "Zakrivljene ravnine" iz 1999.¹⁰ i "Polovima različitosti" iz 2001. godine.¹¹ To ne znači samo odmak na prethodne serije nego i kreativni razvoj unutar iste. I dok su dvije prethodne izložbe propitivale na različitim vizualnim razinama moguća (z)bivanja geometrijskoga i organskoga u medijima slike, crteža, kolaža i skulpture, na ovoj izložbi autor svu svoju koncentraciju usmjerava na nizove organskih oblikovanja bilo kroz skulpturu, objekt ili instalaciju, odnosno na crtež koji prethodi

¹ Vrijeme i prostor jedne su od osnovnih determinanti koje vode k percepciji skulpture kao trodimenzionalnog tijela u prostoru koje traži kretanje promatrača, a čine mi se vrlo važni elementi za očitavanje novog Eterovićeve ciklusa koji i formalno transmutira u spojeve između skulpture u tradicionalnom značenju pojma, zatim objekta doživljenog s udaljenije distance i nekoliko nizova "lantanitih" reakcija ovih oblika koji u međusobnim interakcijama u dva reda dosežu instalaciju kao kreativni vrhunac autorova izraza i oblikovanja.

² Desmond Morris, Goli Majmun, posebno Uvod i Porijeklo, str.5-45, "Epoha" i Matica hrvatska, 1970.

³ O tome vidi u Carl Gustav Jung, Psihologija i Alkemija, "Naprijed", Zagreb, 1984.

⁴ Georg Kubler, Shape of Time, Introduction, Yale University Press, January 1962.

⁵ Carl Gustav Jung, Čovjek i njegovi simboli, Posebno Proces individuacije/Obrasci psihičkog rasta, str. 158-168, Mladost, Zagreb i Ljubljana, 1973.

⁶ Pod velikim rascijepom mislim na gubitak središta i ravnoteže života modernog čovjeka od kada je – da parafraziram Niteschzea – Bog mrtav, odnosno na gubitak ravnoteže između materije i duha, ili ponovno aktualiziranog rascijepa između zapada i istoka, znanosti (njezinog zloupotrebljavanja) religije (njezinog zloupotrebljavanja), svjesnog i nesvjesnog odnosno moguće vrlo realne katastrofičnosti i apokaliptičnosti kao i pitajenoga, a vrlo stvarno življenog straha koji obilježava suvremenu civilizaciju.

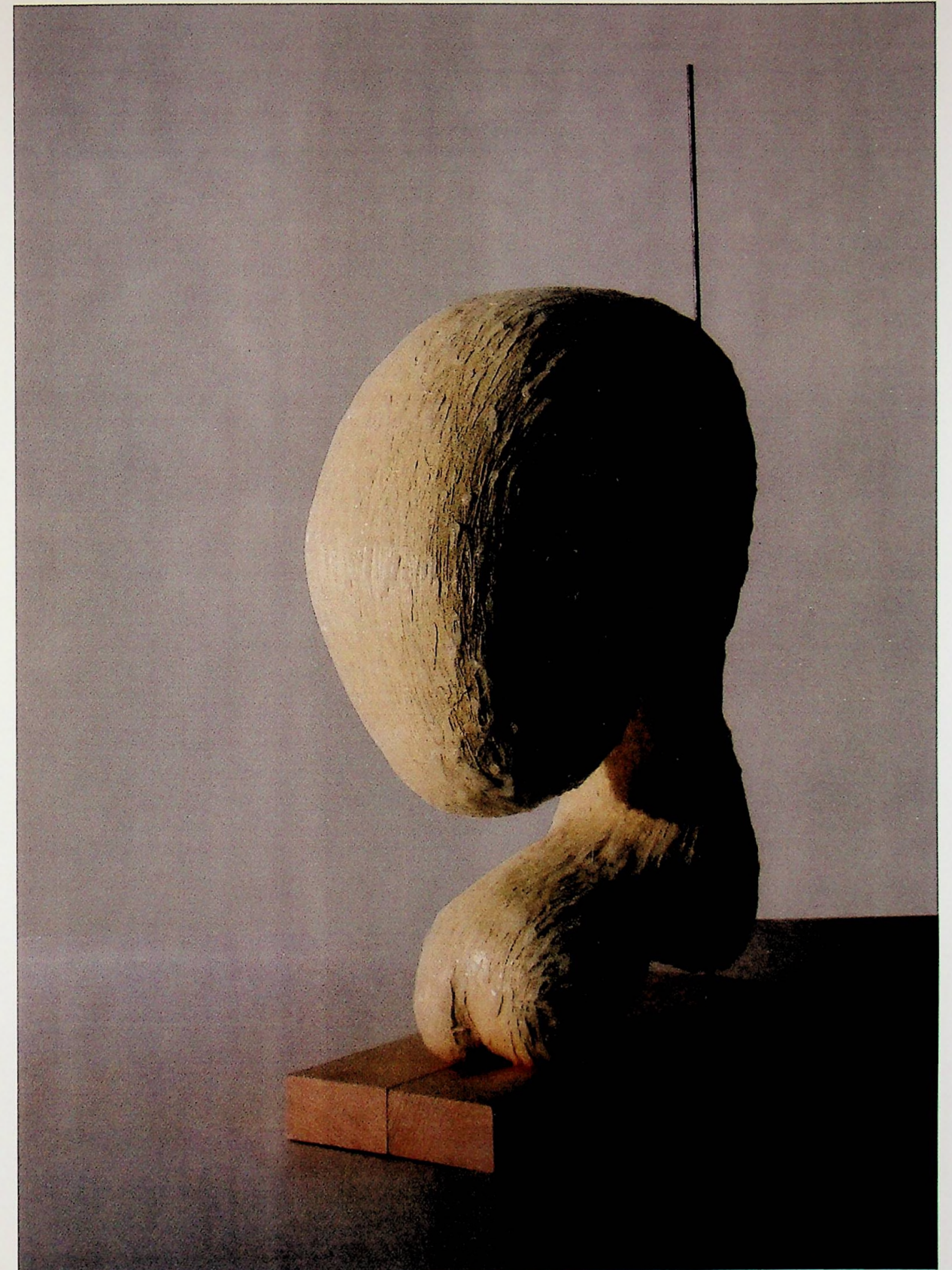
⁷ Idoli, Plastika, Paket aranžman, 1981.

⁸ Dominique Naran, Optimizam Joška Eterovića, katalog: Zakrivljena ravnina, HDLU-Rijeka, 1999.

⁹ Ovdje mislim na simbol različitosti od simbolizma u likovnim umjetnostima, u jungovskom sveobuhvatnom pojmu, isto kao bilješka 5.

¹⁰ Isto kao bilješka 8, misli na izložbu odrazu: Rijeka – Zagreb – Rijeka, 1999.

¹¹ Mladenka Solman, Polovi različitosti, Moderna galerija, Studio "Josip Račić", Zagreb, 2001.

"M-13", m plastika, akrilik, željezo, drvo 2000-2001.

kao osnova i "kroki" tih triju umjetničkih izraza. Drugi geometrijski (s)pol utižan je i sveden na oslonce, odnosno gotovo tihe pauze u formi stalaka ili postolja koji ponegdje na različite načine "pridrjavaju" i obuzdavaju bujanje mutacijskih oblika. Dosljedno autorovo traganje za "novom" formom i istraživanje novih različitih vrsta plastičnih materijala s naglašenom razlikovnošću i funkcijom prema tradicionalnim skulptorskim materijalima (kamen, bronca, drvo, glina, sadra i slično), pokazuje kako autor kontekstualizira svoj izraz u metju i postavlja ga u "novo vrijeme", što govori da je njegov rad nastao upravo sada, a ne stotinu godina ranije ili kasnije. Promovirajući novu materiju, Joško Eterović promovira i novu tehniku, uz sav ironijski odmak prema sredstvu svog stvaranja kao proizvodu i tehnologiji ovog vremena. Naime, cijela izložba u vidu forme i materije izgleda plastično uz sve negativne i pozitivne konotacije takvoga autorova pristupa djelu.¹² Ona je time usidrena u vremenu i prostorima, ali duh oblikovnja, i Eterovićevo oživljavanje materije, u krajnosti njegovo (ne)svjesno umjetničko htijenje je ono što će dodatno pojačati komunikaciju između umjetničkog djela i gledatelja, i pokazati posjeduju li njegovi novi radovi "snagu slike"?¹³ Tu već dolazimo na područje vizualnih komunikacija, odnosno djelovanje uzajamnog odnosa između gledatelja i umjetničkog djela. Iako prema novijim teorijama iz umjetnosti, Eterovićeve izložbe spada u tkz. "Visoku umjetnost" želim pokazati da njegova izložba u cjelini uz svu rafiniranost zapadno-civilizacijskog miljea posjeduje temeljnu snagu koja djeluje na promatrača budeći u njemu različite reakcije.¹⁴ To je i globalno pitanje slobode, društva (auto)represije, primitivnoga i intelektualnoga... Ali kako forma teksta ne dopušta daljnje teorijsko razglablanje, zadržimo se na tri temeljne oznake i formalne cjeline koje zainteresiranom promatraču u višestrukoj interakciji nude Eterovićeve "Mutacije". Prva cjelina obuhvaća dvadesetak skulptura manjih dimenzija koje u promišljenim naizgled slučajnim nizovima tvore jednu cjelovitu instalaciju. Samostalno one funkcioniraju kao skulpture i podležu zakonitostima organske trodimenzionalnosti. "...Fizikalnost podrazumijeva prostornost; ... Skulptura...Simbolizira "biće u dimenzijama samih svojih sredstava".¹⁵

Svaka pojedina skulptura ostvarena je od jednog bloka sintetičke plastike. Ali bjelina materije, i njezino orgničko izrastanje u oblutke i druge izvijene forme, kao i prožimanje s prostorom u svim smjerovima, daje joj privid - kao da je izglacana u kamenu. Tek bliži pogled i taktilni doživljaj otkrivaju o čemu je riječ. Još više, oblici izgledaju tako prirodni poput određenih vrsta sedimentnog kamenja. Tako iluzija predstavljanja navodi na zaključak: kao da ih autor nije oblikovao alatom i unio im vlastiti duh, već da su je od četiri elementa oblikovale same sile prirode. Sve to aluzira na gotovo "nevini" eros, s onu stranu dobra i zla, smisla i besmisla, rekao bih freudovski platonski eros koji djeluje kao prirodni nagon stvaranja bez ljudske seksualnosti u pojedinačnom vidu.¹⁶ To kod promatrača može buditi različite izvanvremenske doživljaje gotovo arhetipskih značenja.

Drugi, objekt/mini instalaciju, autor je oblikovao od bijele reflektirajuće plasitke. Tako je ostvaren kalup koji nas podsjeća na plastični reljef u prostoru, odnosno na ljevani objekt. S dječjim redy-made elementima raznobojnih staklenih "pikula" koje ispunjavaju udubine i iz treće dimenzije - ptičje perspektive asociraju na imaginarni prirodno kultiviran pejzaž i gdje dodiri materijala potenciraju u dječjem, ludistučkom raznobojnom "štihu" razvijanje mutacije...

Treće, pojedinačene objekte autor stvarno potencira kao organske različito obojene mutacije. One izgledaju poput nasljednih promjena u organizmu ili različitim falusoidnih i drugih ljudskih unarnjih organa, koji kao da su proistekli iz SF-filmova, ili kavah "mengelovskih" laboratorija gdje se obavljaju različiti pokusi...To budi osjećaj umjetnog, artifacijskoga, a posjetitelja vjerojatno navodi na nelagodni osjećaj straha i gađenja jer propituju i njegovu svim društvenim konvencijama i represijama uvjetovanu seksualnost. Tu eros kao da je mutirao pod biloškim i kemijskim - "plastičnim" naslagama samozadovoljavajuće civilizacije koja samu sebe izjeda i mikroskopski motri...Neki od tih organskih objekata obmotani su nitima plastike poput klupka vune, ili umjetne sperme, plastičnog voska...

Optimistično vjerovanje u život Joška Eterovića koje sam principom dedukcije pokušao obrazložiti u uvodu ovog predgovora, u tri cjeline budi raznolike reakcije. Od ogoljene "primitivne" i naivne ljepote i čežnje za dodirima kao da sam autor gubi vjeru u "novi svjetski poredak" i sa zebnjom pita što će s nama, kao ljudskom vrstom sutra biti...

Željko Marčiuš

¹² Zbog toga slobodna asocijacija na ironijske stihove pjesme Idola "Plastika" iz 1981.

¹³ David Fredberg, The Power of Images, Introduction, Yale, University Press, 1992.

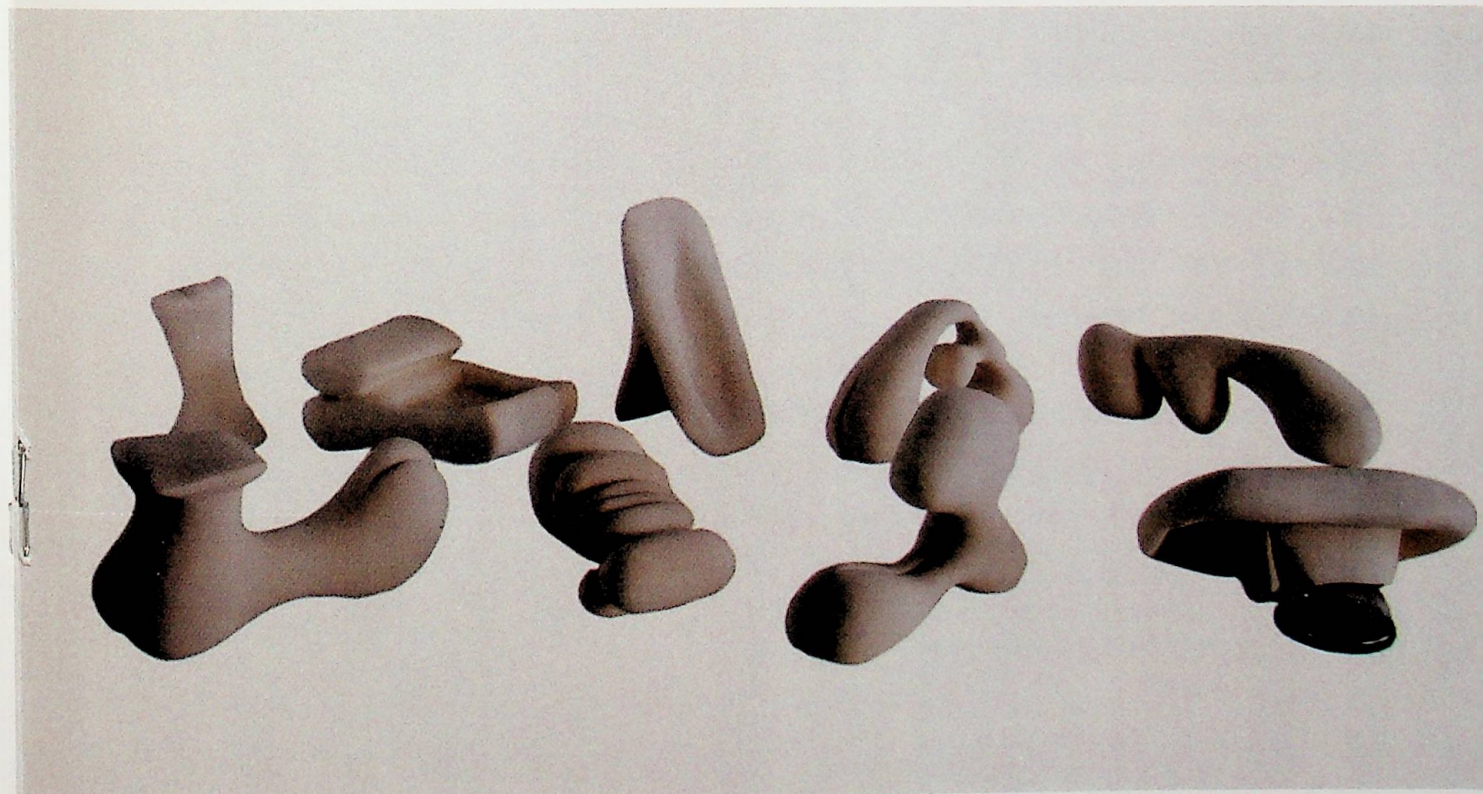
¹⁴ Isto kao bilješka 12, distinkcija između visoke i niske umjetnosti, i djelovanja svih vrsta "slika" na čovjeka

¹⁵ M. B. Protić, Odnos predmeta i metoda, Jugoslavenska skulptura 1870-1950, Muzej savremene umjetnosti, Beograd, 1975, str.9-14.

¹⁶ J.Laplanche- J.B. Ponialis, Riječnik Psihoanalize, "August Cesarec" Zagreb, 1992, str. 73-74, vidi još libido i seksualnost. O svojevrsnoj opreci između erosa i kulture i njegovoj sublimaciji vidi u S. Freud Nelagodnost u kluturi iz 1930.

"M-14", m plastika, akrilik, drvo 2000-2001.

"M-15..." dio instalacije, plastika, staklo, željezo, akrilik, drvo 2000-2001.

ŽIVOTOPIS / BIOGRAPHY

Joško Eterović rođen je 1943. godine u Splitu. Do godine 1957. živio je u Pučišćima na otoku Braču. Od 1957. do 1969. godine u Rijeci (gdje je završio gimnaziju) i djelomično u Zagrebu, a od 1969. do 1977. godine u Parizu. Od godine 1977. do danas živi i radi u Zagrebu, Rijeci, Povoljima i Parizu. Samostalno počeo izlagati 1970.

Joško Eterović was born in 1943 in Split. Until 1957 he lived in Pučišće on the island of Brač and from 1957 to 1969 in Rijeka where he attended the high school. For a short period of time he lived in Zagreb, and then from 1969 to 1977 in Paris. From 1977 till now he has been living and working in Zagreb, Rijeka, Povolje and Paris. In 1970 he started a series of one man shows in the country and abroad.

SAMOSTALNE IZLOŽBE / ONE MAN EXHIBITION

1970.	Paris, Galerie de Beaune	1986.	Dubrovnik, Galerija Sebastian, "Novopoentilizam": slike i skulpture 1984-1986.
1972.	Malinska, Haludovo		Split, Galerija
1973.	Paris, Galerie Daniel Gervis		"Protiron", "Novopoentilizam": slike, objekti i skulpture 1984-1986.
1974.	Paris, 1er Salon International d'art Contemporain (FIAC), Galerie Daniel Gervis "One man show"		Varaždin, Galerija Sebastian, "Novopoentilizam": slike, objekti i skulpture 1984-1986.
1977.	Paris, Galerie Daniel Gervis	1987.	Priština, Galerija umetnosti, "Novopoentilizam i novofolklorizam": slike i skulpture 1982-1987.
1978.	Zagreb, Umjetnički paviljon, Izložba slika i objekata 1975-1978.		Povlja (Brač), kuća Eterović, "Ambijentalna skulptura", skulptura-objekt "Tajanstvenik", skulpture i slike 1985-1987.
1979.	Maribor, Umetnostna galerija, Izložba slika, objekata i crteža 1975-1978.	1988.	Beograd, Galerija Sebastian, skulptura-objekt "Tajanstvenik", skulpture i slike 1985-1987.
	Novi Sad, Galerija kulturnog centra RU "R.Čirpanov", "Tok vrpce kvadrata": slike, objekti i crteži 1975-1978.		Zagreb, Galerija "Karas" - HDLUZ, slike (1987-1988) i skulpture (1985-1987)
1980.	Paris, Galerie Daniel Gervis (Lik Mutal, Martha Pan, Joško Eterović)		Sarajevo, Muzej XIV ZOI: "Tajanstvenik", slike (1987-1988) i skulpture (1985-1987)
	Zagreb, Galerija Spektar, ciklus "Vrijeme i gradnja", slike na papiru 1979-1980.	1991.	Paris, Galerie Regards
	Šibenik, Galerija Krševan, ciklus "Vrijeme i gradnja"		Paris, izložbena hala "LE GROUPE IGI" Pantin (slike, skulpture, objekti)
	Split, Galerija umjetnina, ciklus "Vrijeme i gradnja"	1996.	Zagreb, Dom hrvatskih likovnih umjetnika, ciklus "Kamenolom", 1990-1996.
	Arandelovac, Izložbeni paviljon "Knjaz Miloš", ciklus "Vrijeme i gradnja"		Rijeka, Muzej grada, ciklus "Kamenolom" 1990-1996.
	Kragujevac, Narodni muzej, ciklus "Vrijeme i gradnja"		Poreč, Galerija Narodnog sveučilišta
	Vinkovci, Galerija umjetnosti, ciklus "Vrijeme i gradnja"		Poreč, izložba slika
	Beograd, Salon Muzeja savremene umetnosti, ciklus "Vrijeme i gradnja"	1997.	Zagreb, Galerija Mala, ciklus "Desaccords"
1981.	Zagreb, Salon galerije "Karas", HDLUZ, "Novi konstruktivizam" Zagreb, Galerija Instituta "Ruđer Bošković", ciklus "Novi konstruktivizam", (crteži, slike na papiru)		Rijeka, Mali salon, ciklus "Desaccords"
1983.	Zagreb, Gliptoteka JAZU, slike, objekti, skulpture: ciklus "Tok vrpce" 1980/1982.	1998.	Šibenik, Galerija Sebastian, ciklus "Desaccords"
1984.	Zagreb, Galerija "Mladost", ciklus "Tok vrpce" (tempere)	1999.	Grožnjan, Gradska galerija "Fonticus", ciklus "Desaccords"
	Paris, Galerie Daniel Gervis, ciklus "Tok vrpce", slike, željezne skulpture	2000.	Rijeka, Mali salon, ciklus "Zakrivljena ravnina"
	Šibenik, Galerija Krševan, ciklus "Geometrijo, ljubavi moja"		Zagreb, Galerija Klovičevi dvori/Gradec, ciklus "Zakrivljena ravnina"
	Split, Umjetnički salon, ciklus "Geometrijo, ljubavi moja"		Malinska, Galerija "Sveti Nikola"
	Zagreb, Galerija INA-PROJEKT, ciklus "Geometrijo, ljubavi moja"	2001.	Labin, Galerija, ciklus zakrivljena ravnina
1985.	Sarajevo, Muzej XIV ZOI, ciklus "Geometrijo, ljubavi moja"		Jelsa, Općinski dom
			Pučišća, Galerija Porat
			Poreč, ciklus zakrivljena ravnina

Izdavač/Publisher:
KULTURNO
INFORMATIVNI
CENTAR
Zagreb, Preradovičeva 5
tel. 01/4810-714

Za izdavača/For the publisher:
Goran Pavletić

Urednik kataloga/Editor:
Milan Bešlić

Savjet galerije/Gallery Council:
Nikola Koydl
Eugen Kokot
Goran Blagus
Milan Bešlić
Dominique Narran
Andrej Smrekar

Likovni postav izložbe/Exhibition set-up:
Joško Eterović
Milan Bešlić

Dizajn/Design:
Antun Zidić

Lektor/Proof-reader:
Salih Isaac

Fotografije:
Žorž Istog

Priprema i digitalni tisak/
Prepress & digital print:
Art Studio Azinović

Naklada/Edition:
150 primjeraka/150 copies

Zagreb, listopad/studenj 2001.
Oktober/November 2001.

Na naslovnici:
"M - 12", plastika, akrilik, željezo,
2000 - 2001.

GALERIJA FORUM
HR - 10000 Zagreb
Teslina 16
tel. 01/4810-710